

Μεθοδολογία Έρευνας

Εισαγωγή στην έννοια και αναγκαιότητα της έρευνας
Προσεγγίσεις - είδη επιστημονικής έρευνας

Η αναζήτηση της αλήθειας

- Ο άνθρωπος προσπαθεί να καταλάβει το περιβάλλον και τα διάφορα φαινόμενα που αντιμετωπίζει μέσα από:
 - Την εμπειρία
 - Τη λογική σκέψη
 - Την έρευνα (συστηματική και ελεγχόμενη)

Η εμπειρία προς αναζήτηση της αλήθειας

- Προσωπική: μια συλλογή γνώσεων και δεξιοτήτων
- Η εμπειρία των άλλων ανθρώπων, ειδικά κάποιων που είναι «αυθεντίες», με πείρα, με εξειδίκευση, με ηγετική προσωπικότητα, με θρησκευτικό χάρισμα κλπ.
- Σημαντικές πηγές υποθέσεων και απαντήσεων, αλλά θεωρίες με περιορισμούς:
 - Χωρίς εμπειρικό έλεγχο, συστηματική και κριτική εξέταση
 - Που επηρεάζονται από προκαταλήψεις, προτιμήσεις, τυχαία γεγονότα, προσωπικές αδυναμίες

Η λογική σκέψη προς αναζήτηση της αλήθειας

- Απαγωγική λογική (Αριστοτέλης)
 - Από το γενικό στο ειδικό → έγκυρο συμπέρασμα
- Επαγωγική λογική (Bacon)
 - Από μια σειρά εμπειρικών περιπτώσεων σε μια υπόθεση και μετά σε μια γενίκευση
 - Βοήθησε στην αποφυγή των γενικών προτάσεων-προκαταλήψεων
- Συνδυασμός απαγωγής-επαγωγής
 - Επαγωγικά από παρατηρήσεις σε υποθέσεις και ακολούθως απαγωγικά για έλεγχο εγκυρότητας. Συλλογή περισσότερων δεδομένων

Η λογική σκέψη προς αναζήτηση
της αλήθειας

*“I never came upon any of my
discoveries through the process of
rational thinking.”*

Albert Einstein

Γενικά

Έρευνα : η συστηματική διαδικασία κατά την οποία επιτυγχάνεται η απαιτούμενη συλλογή δεδομένων και η ακριβής ανάλυση πληροφοριών, προκειμένου να αυξηθεί ο βαθμός κατανόησης, επί ενός ή περισσοτέρων θεμάτων ή φαινομένων.

Στα **βασικά βήματα** της συστηματικής αυτής διαδικασίας περιλαμβάνονται κάθε ένα ερώτημα ή ερωτήματα που τίθενται, η συλλογή δεδομένων ώστε να απαντηθούν τα τεθέντα ερωτήματα και η απάντηση στο κάθε ερώτημα.

Γενικά

Μέσω της διαδικασίας της έρευνας ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση ενός φαινομένου και να μεταδώσει αυτή τη νέα γνώση σε άλλους. Ένας συναφής ορισμός, είναι αυτός που δίδεται από τους Howard και Sharp (1983), σύμφωνα με τον οποίο ως έρευνα ορίζεται « η μεθοδική αναζήτηση που κάνει κάποιος, για να προσθέσει κάτι επιπλέον στις γνώσεις του και στις γνώσεις των άλλων, με την ανακάλυψη σημαντικών στοιχείων ή απόψεων». Σύμφωνα με την εργασία των ιδίων, σκοπός της έρευνας, είναι:

1. Η επισκόπηση της υπάρχουσας γνώσης.
2. Η περιγραφή ενός φαινομένου ή κάποιου θέματος.
3. Η καινοτομία.
4. Η ερμηνεία, η οποία βασίζεται στη δυνατότητα της γενίκευσης και στη διατύπωση επιστημονικών νόμων.

Τι είναι έρευνα

- Η επιστημονική προσέγγιση, αν και μπορεί να υπόκειται σε κάποια σφάλματα, ωστόσο παραμένει ως η πλέον αξιόπιστη μεταξύ όλων των άλλων προσεγγίσεων (αυθεντίας, διαίσθησης, κοινής γνώμης, κ.ά) και διέπεται από τα ακόλουθα βασικά αξιώματα:
 1. *Τόσο στις φυσικές όσο και στις ψυχοκοινωνικές νομοτέλειες παρατηρούνται σχέσεις αιτίας και αποτελέσματος, και καθίσταται δυνατή η διάκριση μιας νομοτέλειας τόσο στο φυσικό όσο και στο ψυχοκοινωνικό κόσμο.*
 2. *Οι παρατηρητές του κόσμου μπορούν να οδηγούνται στην ερμηνεία και να αποδίδουν νοήματα μέσω των συσχετίσεων των παρατηρήσεών τους. Αναφορικά με την κατανόηση της εξωτερικής πραγματικότητας, οι επιστήμονες μπορούν να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους.*
 3. *Η γενική αρχή της επιστημονικής έρευνας, διατυπώνεται στη φράση ότι «είναι καλύτερο να γνωρίζουμε παρά να αγνοούμε τον κόσμο».*

Επιστημονική έρευνα

«η συστηματική, ελεγχόμενη, εμπειρική και κριτική μελέτη υποθετικών προτάσεων που αναφέρονται στις υποτιθέμενες σχέσεις μεταξύ φυσικών φαινομένων».

Συνεπώς, η έρευνα για να κριθεί ως επιστημονική, θα πρέπει να βασίζεται στην *ορθολογική, συστηματική και επιστημονική προσέγγιση του ερευνούμενου θέματος και να αποβλέπει στην αλήθεια, μέσω της αποκάλυψης των αιτιών και των νόμων που χαρακτηρίζουν την εμφάνιση ή την εξέλιξη των υπό μελέτη φαινομένων.*

Χαρακτηριστικά της επιστημονικής έρευνας

1. Δυνατότητα ελέγχου από τρίτους
2. Επαναληπτική
3. Εμπειρική μαρτυρία
4. Έλεγχος
5. Τάξη και συστηματικότητα
6. Γενίκευση
7. Τάση για αντικειμενικότητα
8. Διάθεση για τεκμηρίωση των προτεινομένων
9. Πρόθεση για ανοικτό έλεγχο
10. Πρόβλεψη για αυτοδιόρθωση

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Βασίζεται στην έννοια της λογικής που θα πρέπει να ακολουθεί ο ερευνητής καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ότι τα αποτελέσματα θα μπορούν να ελεγχθούν, να κριθούν και να αξιολογηθούν τόσο από τον ίδιο, όσο και από εξωτερικούς κριτές.

Επαναληψιμότητα

- Αναφέρεται στην ιδιότητα της επιστημονικής έρευνας που της επιτρέπει, εφόσον τα δεδομένα και οι διαδικασίες της καταγράφονται συστηματικά, να επαναληφθούν στο μέλλον ή ακόμα να επιτρέψουν σε άλλους ερευνητές, με βάση τα ευρήματά της, να σχεδιάσουν άλλες έρευνες.

Γενίκευση

- Αφορά στη δυνατότητα τα αποτελέσματα και τα ευρήματα της έρευνας να αξιοποιηθούν στον ευρύτερο πληθυσμό αναφοράς της έρευνας.

Έννοια Μεθοδολογίας της Έρευνας

- Ἡ ευρύτερη διαδικασία και ερευνητική προσπάθεια εξεύρεσης και επιλογής κατάλληλων μεθόδων και εργαλείων, προκειμένου να μελετηθεί όσο το δυνατόν καλύτερα και πληρέστερα το υπό εξέταση φαινόμενο, πρόβλημα ή ζήτημα.
- Η μεθοδολογία έρευνας θεωρείται επιστημονική εφόσον εξασφαλίζεται ότι «κατά το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της αξιοποιούνται μέσα και υλικά με επιστημονική μεθοδολογία».

- Συνεπώς κρίνεται απαραίτητη κατά τη διαδικασία επιλογής των ερευνητικών μεθόδων και των εργαλείων, η ύπαρξη ανάλογης θεωρητικής βάσης, η οποία θα διέπεται από τις επιστημολογικές αρχές και αξίες.

Επιστημολογία

- Αναφέρεται σε συγκεκριμένο κλάδο της φιλοσοφίας που ασχολείται με τη γνώση, τη φύση αυτής, την κατάκτησή της καθώς και την εγκυρότητά της.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Παράλληλα, ο όρος επιστήμη χρησιμοποιείται για την ταξινόμηση ομοειδών αντικειμένων και γνώσεων, δημιουργώντας διακριτές κατηγορίες όπως οι θετικές ή φυσικές επιστήμες, οι κοινωνικές επιστήμες, οι εφαρμοσμένες επιστήμες.
- Στα πλαίσια αυτών οι γνώσεις διατυπώνονται με τη μορφή θεωριών, οι οποίες αναπτύσσονται, τροφοδοτούνται, ενισχύονται ή απορρίπτονται μέσω της χρήσης δεδομένων, τα οποία συλλέγονται αξιοποιώντας διάφορες τεχνικές, εργαλεία και μεθόδους.

Παραδοχές της Επιστήμης

- Ντετερμινισμός
 - Αιτιακές συνδέσεις μεταξύ γεγονότων
 - Κανονικότητα
 - Καθορισμός νόμων για πρόβλεψη και έλεγχο
- Εμπειρισμός (εμπειρία, ταξινόμηση, ποσοτικοποίηση, ανακάλυψη σχέσεων και προσέγγιση αλήθειας)
- Αρχή της φειδούς (parsimony)
 - Προτίμηση μιας απλής παρά μιας περίπλοκης θεωρίας
- Γενικότητα
 - Σκοπός η εξήγηση γενικών φαινομένων

ΨΕΥΔΟΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Ένας ακόμη απαντώμενος όρος είναι αυτός της ψευδο-επιστήμης. Δεν είναι λίγες οι φορές, και ιδιαίτερα στο χώρο της υγείας όπου εμφανίζονται προϊόντα ή υπηρεσίες ως ευεργετικά για την υγεία, τα οποία κάθε άλλο παρά είναι το αποτέλεσμα επιστημονικής έρευνας και ορθής μεθοδολογικής διερεύνησης. Προκειμένου κάποιος να αξιολογήσει τέτοια ερευνητικά ψευδο-επιστημονικά αποτελέσματα και ισχυρισμούς, χρήσιμο είναι να αξιοποιεί κάποια κριτήρια, ενδεικτικά αυτών. Μεταξύ των κυριότερων περιλαμβάνονται:
 1. Η διεξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία δεν βασίζονται σε πειραματικά δεδομένα ή εμπειρικά δεδομένα.
 2. Η διεξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία βρίσκονται σε ευθεία αντίθεση με αποδεδειγμένα επιστημονικά αποτελέσματα.
 3. Η παρουσίαση και προβολή δεδομένων κατά επιλεκτικό τρόπο, τα οποία υποστηρίζουν ένα συμπέρασμα ή ανασκοπούν στην απόκρυψη όσων είναι ικανά να διαψεύσουν ή να το ανατρέψουν.
 4. Η αξιοποίηση βιβλιογραφικών πηγών, οι οποίες δεν δύναται να αξιολογηθούν και να ελεγχθούν.
 5. Η μη παροχή δυνατότητας ελέγχου του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή των συμπερασμάτων.
 6. Η παρουσία γενικόλογης, ασαφούς ή ακόμη και η πλήρης απουσία περιγραφής της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας.

Στόχος της επιστήμης

- Στατική άποψη
 - Πληροφόρηση, συσσώρευση ευρημάτων
- Δυναμική άποψη
 - Η δραστηριότητα των επιστημόνων, ανακάλυψη
- Απώτερος στόχος: η θεωρία
- Η θεωρία οργανώνει μεμονωμένα κομμάτια εμπειρικών δεδομένων σε ένα χρήσιμο πλαίσιο για κατανόηση φαινομένων
 - Και πηγή νέων υποθέσεων

Χαρακτηριστικά μιας θεωρίας

- Επιτρέπει απαγωγικά βήματα για εμπειρική επιβεβαίωση – υποθέσεις υπό δοκιμασία. Αν μια υπόθεση επαληθευτεί, προσθέτει κύρος στην θεωρία
- Η θεωρία θα πρέπει να είναι συμβατή με την παρατήρηση και θεωρίες που έχουν επικυρωθεί – μπορεί να ενσωματώσει και να εξηγήσει περισσότερα φαινόμενα → γενίκευση
- Απλότητα και με φειδώ
- Προσωρινότητα: συχνά οι θεωρίες αντικαθίστανται με πιο επεξηγηματικές θεωρίες

Τα εργαλεία της επιστήμης

□ Έννοιες (concepts)

- Η σχέση μεταξύ μιας λέξης και μιας ιδέας
- Οι έννοιες βοηθούν να δοθεί νόημα στον κόσμο
- Λειτουργικοί ορισμοί (operational definitions) → μεταβλητές
- Οι έννοιες είναι ανθρώπινες επινοήσεις (constructs)
 - Για παράδειγμα, τι είναι η ευφυΐα;

□ Υποθέσεις (hypotheses)

- Εικασίες που προκύπτουν από μια θεωρία και συσχετίζουν μεταβλητές
- Μπορούν να δοκιμαστούν εμπειρικά ή πειραματικά

Σε τι συνίσταται ο όρος μέθοδοι έρευνας

- ❑ Η αναζήτηση ερμηνειών
 - ❑ Η περιγραφή
 - ❑ Ο έλεγχος υποθέσεων
 - ❑ Η διεξαγωγή γενικεύσεων
-
- ❑ Η έννοια μέθοδος συνεπώς αναφέρεται στον «τρόπο με τον οποίο ο ερευνητής οδηγείται στη γνώση αναφορικά με το υπαρκτό και προχωρά στη σύνδεση των θεωριών με την εμπειρία».

Κύριες βασικές υποθέσεις επιστημονικής προσέγγισης

- Παράλληλα, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να τονιστεί ότι η διεξαγωγή έρευνας στα πλαίσια της υγείας διέπεται από τις δυο κύριες βασικές υποθέσεις της επιστημονικής προσεγγίσεως, οι οποίες αναφέρονται στη λογική του αιτίου και του αποτελέσματος σύμφωνα με τις οποίες:
 1. Κάθε γεγονός χαρακτηρίζεται από ένα ή περισσότερα αίτια.
 2. Υπό την επίδραση ιδίων συνθηκών, όμοια αίτια καταλήγουν σε όμοια αποτελέσματα.

Επιστημονική μέθοδος

- Δεν πρόκειται για μια συγκεκριμένη μέθοδο, αλλά στον τρόπο που οι επιστήμονες θέτουν ερωτήματα και αναζητούν απαντήσεις με μέθοδο και ορθολογισμό
- Σκεπτική στάση
- Εμπειρική βάση
 - Συλλογή πολλών εμπειρικών δεδομένων ενδυναμώνει μια θεωρία
- Περιγραφή, συσχέτιση και πρόβλεψη, αιτιότητα μέσω ελέγχου μεταβλητών

Τύποι της έρευνας

- Ανάλογα με τον επιστημονικό προσανατολισμό που τη χαρακτηρίζει διακρίνεται σε :

ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΑ

Βασική και εφαρμοσμένη έρευνα

- Βασική (basic) έρευνα
 - Περιγραφή, πρόβλεψη, εξήγηση φαινομένων
 - Μπορεί να μην είναι άμεσα εφαρμόσιμη
- Εφαρμοσμένη (applied) έρευνα
 - Περιγραφή, πρόβλεψη, εξήγηση φαινομένων ΚΑΙ
 - Προτάσεις με λύσεις σε άμεσα, πρακτικά προβλήματα

ΒΑΣΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Η βασική έρευνα, περιλαμβάνει την έρευνα που αποσκοπεί στο να αναπτύξει μια νέα θεωρία, να βοηθήσει στην ανάπτυξη νέας γνώσης, να ανακαλύψει νέους λειτουργικούς μηχανισμούς των υπό μελέτη φαινομένων, δίχως αυτό να συνεπάγεται κάποια άμεση πρακτική εφαρμογή και αξιοποίηση όλων αυτών.
- Πολύ συχνά, ειδικά στα πλαίσια της ιατρικής επιστήμης, η βασική έρευνα αφορά στη διεξαγωγή πειραματικών μελετών σε κάποιον αυστηρά ελεγχόμενο εργαστηριακό χώρο, κυρίως με τη χρήση πειραματόζων.

ΒΑΣΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Η βασική έρευνα είναι κατάλληλη για την ανακάλυψη γενικών αρχών της ανθρώπινης συμπεριφοράς και των φυσιολογικών διαδικασιών.
- Η εφαρμοσμένη έρευνα σχεδιάζεται για να υποδείξει πως αυτές οι αρχές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιλύσουν προβλήματα στη νοσηλευτική πρακτική. Στη νοσηλευτική, τα ευρήματα από την εφαρμοσμένη έρευνα μπορούν να θέσουν ερωτήματα για τη βασική έρευνα και τα αποτελέσματα της βασικής έρευνας συχνά υποδεικνύουν κλινικές εφαρμογές (Polit and Beck, 2010).

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Αντίθετα, η εφαρμοσμένη έρευνα περιλαμβάνει εκείνο τον τύπο έρευνας που πραγματοποιείται προκειμένου να επιλυθούν πρακτικής φύσεως ζητήματα και προβλήματα, δηλαδή βασική επιδίωξή της είναι η αναζήτηση λύσεων προβλημάτων και η αντιμετώπιση ορισμένων καταστάσεων.
- Στο πλαίσιο της εφαρμοσμένης έρευνας, η οποία αφορά σημαντικά και τις επιστήμες υγείας, το αντικείμενο της μελέτης είναι συνήθως το άτομο, και οι δε συνθήκες υπό των οποίων τα αποτελέσματά της έχουν άμεση εφαρμογή.

Εφαρμοσμένη έρευνα

Αφορά την έρευνα που έχει αντικείμενό της, τις γνωστικές συναρτήσεις στις οποίες περιλαμβάνονται η διάγνωση, η αιτιολόγηση, και η πρόγνωση δια των οποίων ο ειδικός επιστήμων αποφασίζει ως προς την:

- 1. Ενημέρωση των αθλητών σχετικά με θέματα της προπόνησης.*
- 2. Λήψη απόφασης ως προς την προσφορότερη παρέμβαση.*
- 3. Εκτέλεση της παρέμβασης (πρόληψη, θεραπεία, αποκατάσταση).*

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Πέραν της πρώτης αυτής διάκρισης, υπάρχουν πολλά ακόμη διαφορετικά κριτήρια τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάδειξη ενός συγκεκριμένου τύπου έρευνας.
- Μεταξύ αυτών, ένα από τα κύρια κριτήρια είναι οι φιλοσοφικές προσεγγίσεις και ο χρησιμοποιούμενος επιστημολογικός προσανατολισμός που χρησιμοποιούνται και τα οποία εν τέλει δύναται να καθορίσουν τις μεθοδολογικές επιλογές του εκάστοτε ερευνητή. Μεταξύ των σημαντικότερων αυτών προσεγγίσεων συγκαταλέγονται:

ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΣ

Η προσέγγιση αυτή κυριάρχησε στην επιστημονική έρευνα για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα και σε βάθος δεκαετιών, αντλώντας τη βασική της δομή από τη φιλοσοφική πεποίθηση ότι οι νόμοι και οι μέθοδοι των θετικών επιστημών μπορούν και πρέπει να εφαρμόζονται και στη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων, πεποίθηση η οποία εκπορεύεται από την υπόθεση ότι αυτά είναι αντικειμενικά, και επομένως μπορούν να περιγραφούν, να αναλυθούν και να ερμηνευθούν με εξίσου αντικειμενικό τρόπο, δίχως προκαταλήψεις, παράγοντας, τοιουτοτρόπως μίαν ουσιαστικά αμερόληπτη γνώση.

ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΣ

- ❑ Γνώση που στηρίζεται στην εμπειρία μέσω των αισθήσεων
- ❑ Πείραμα και παρατήρηση οι κατάλληλες μέθοδοι
- ❑ Οι φυσικές επιστήμες είναι το μοντέλο για τις κοινωνικές επιστήμες
- ❑ Νομοθετικός προσανατολισμός: διατύπωση νόμων και κανονικοτήτων
- ❑ Η ανθρώπινη συμπεριφορά όμως είναι πολύπλοκη, ακαθόριστη και άτακτη σε σύγκριση με το φυσικό κόσμο

Συνέχεια..

- Παράλληλα, ο θετικισμός, συνδέεται με την παράδοση του εμπειρισμού ή και του λογικού εμπειρισμού, όπως συχνά αναφέρεται, και ο οποίος υποστηρίζει ότι η θεωρία δεν είναι αρκετή για την παραγωγή επιστημονικής γνώσης, αλλά αντίθετα απαιτείται η υποστήριξη της από ανάλογα δεδομένα, τα οποία προκύπτουν συστηματικά μέσω της εμπειρίας.
- Το ρεύμα του θετικισμού έχει δεχθεί σημαντική κριτική, η οποία εκφράζεται με αντι-θετικιστικές τάσεις απορρίπτοντας τις βασικές αρχές του, ειδικά στα πλαίσια της κοινωνικής έρευνας.

ΑΝΤΙ-ΘΕΤΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- ❑ Η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν περιγράφεται επαρκώς με γενικότητες και κανονικότητες
- ❑ Ο κόσμος μπορεί να κατανοηθεί από τα άτομα που τον αποτελούν
- ❑ Ο ερευνητής συμμετέχει στην έρευνα, δεν είναι αντικειμενικός παρατηρητής
- ❑ Η έρευνα ως υποκειμενικό εγχείρημα

Αντι-θετικισμός στην κοινωνιολογία

- Φαινομενολογία - Phenomenology
 - Μελέτη της άμεσης εμπειρίας και ερμηνεία της συμπεριφοράς άμεσα (τι κρύβεται πίσω από τις εμπειρίες)
- Εθνομεθοδολογία - Ethnomethodology
 - Εκ των ένδον κατανόηση του καθημερινού κόσμου των ανθρώπων (πώς οι άνθρωποι βιώνουν τις εμπειρίες τους)
- Συμβολική αλληλεπίδραση – Symbolic Interaction
 - Μελέτη των υποκειμενικών νοημάτων και συμβόλων γιατί οι άνθρωποι δρουν με βάση τα νοήματα που έχουν και όχι με βάση εξωτερικές πραγματικότητες, στάσεις, χαρακτηριστικά
- Μελετούν την «ακέραια», πολύπλοκη ανθρώπινη πραγματικότητα

Κριτική κατά των νεώτερων οπτικών

- ❑ Παραίτηση από τις επιστημονικές διαδικασίες επαλήθευσης και την ανακάλυψης χρήσιμων γενικεύσεων
- ❑ Οι μέθοδοι τους είναι ακόμα πιο ανακριβείς από τις θετικιστικές μεθόδους συλλογής δεδομένων
- ❑ Κάποιοι έχουν δύναμη να επιβάλουν απόψεις, ορισμούς σε άλλους

Κανονιστικά παραδείγματα (paradigms) (Σχολές)

□ Κανονιστικά μοντέλα (θετικισμός)

- Η ανθρώπινη συμπεριφορά διέπεται από κανόνες
- Νομοθετικό μοντέλο, αιτιακές σχέσεις
- Έρευνα με τις μεθόδους των φυσικών επιστημών
- Αντικειμενικότητα, εργαστηριακή προσέγγιση
- Αφαιρετική προσέγγιση, γενίκευση για ανάπτυξη θεωρίας που επεξηγεί επαρκώς τη συμπεριφορά
- Ποσοτικοποίηση, μεγάλη κλίμακα, έλεγχος μεταβλητών

Ερμηνευτικά παραδείγματα (interpretative paradigms) (Σχολές)

□ Ερμηνευτικά μοντέλα

- Εστιάζονται στη δράση, όχι τη συμπεριφορά
- Έρευνα στο φυσικό περιβάλλον
- Κατανόηση του υποκειμενικού νοήματος
- Ιδιογραφική προσέγγιση, η γενίκευση δεν είναι αυτοσκοπός
- Οικοδόμηση θεωρίας μέσα από τα μάτια αυτών για τους οποίους ισχύει, ερμηνεία της εμπειρίας
- Πολλαπλές προσεγγίσεις

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ

Η φαινομενολογική προσέγγιση θεωρεί ως βασική πηγή γνώσης **την ανθρώπινη εμπειρία** και την **παρατήρηση**, η οποία διακρίνεται από αμεροληψία, αντικειμενικότητα, και την απουσία προκαταλήψεων.

Ως **φιλοσοφική σχολή**, απορρίπτει ουσιαστικά τη φυσιοκρατία και το θετικισμό που προβάλλει η θετικιστική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην ανθρώπινη συνείδηση η οποία τελικά αποδίδει νόημα και πραγματική σημασία στα υπό μελέτη φαινόμενα.

Η φαινομενολογία θεμελιώνεται με το έργο του Edmund Husserl (1980), έργο το οποίο συνέχισε ο μαθητής του H. Heidegger αλλά και άλλοι σημαντικοί διανοητές, όπως ο Schultz, οι οποίοι ανέπτυξαν επιμέρους ρεύματα στο πλαίσιο της σχολής αυτής όπως η υπαρξιστική φαινομενολογία κ.ά.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ

Η ερμηνευτική, αποτελεί την προσέγγιση, όπου μέσω της ερμηνείας, επιδιώκεται η αναζήτηση της κατανόησης και της γνώσης δια της μελέτης της αναπαράστασης και του νοήματος. Η ερμηνεία μπορεί να αφορά σε κείμενο, αλλά και σε συμπεριφορές, φαινόμενα, γεγονότα, νόμους, κ.τ.λ.

Ένας από τους κύριους θεμελιωτές την ερμηνευτικής είναι ο Gadamer μαθητής του Heidegger καθώς και οι Schleiermacher και Dilthey, οι οποίοι δημιούργησαν επιμέρους ρεύματα στα πλαίσια της ερμηνευτικής, στην οποία πρόσθεσαν νέες πτυχές και διαστάσεις.

Ένα από τα συχνότερα αναφερόμενα, είναι η **Ερμηνευτική Φαινομενολογία**, η οποία βασίζεται κύρια στη φιλοσοφία της φαινομενολογίας και η οποία εξάσκησε εξαιρετική επιρροή στις ανθρωπιστικές επιστήμες, καθώς επιτρέπει μεταξύ άλλων, τη μελέτη των ανθρώπινων εμπειριών αλλά και του τρόπου με τον οποίο αυτές ερμηνεύονται και στις οποίες αποδίδονται διάφορα νοήματα.

Συγκρητισμός

Από τη θεωρία του συγκρητισμού προέκυψε η συγκριτική φιλοσοφική προσέγγιση στην έρευνα, η οποία για την εφαρμογή της, πρωτίστως απαιτεί τη διεξαγωγή συγκρίσεων μεταξύ του υπό μελέτη φαινομένου ή θέματος, των πτυχών και των διαστάσεων της με κάποιο άλλο φαινόμενο ή θέμα, προκειμένου κατ' αυτόν τον τρόπο να καταστεί δυνατή η εξαγωγή σχετικών συμπερασμάτων. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής επιδιώκεται αφενός η σύγκριση, και αφετέρου άλλες διαδικασίες όπως η αποτύπωση ομοιοτήτων και διαφορών, η αντιπαραβολή και η αντιπαραθήση κ.τ.λ.

Προσεγγίσεις στην :

Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα

- Διαφέρουν αλλά αλληλοσυμπληρώνονται
- Οι ερευνητές συλλέγουν δεδομένα προσεκτικά, μελετούν σχέσεις και προσπαθούν να εξηγήσουν φαινόμενα
- Διαφέρουν ως προς:
 - Το σκοπό
 - Τη μορφή των δεδομένων
 - Σε εργαλεία ανάλυσης
 - Στην έμφαση στο γενικό ή στη λεπτομέρεια
 - Σε φιλοσοφικές παραδοχές και σχολές

Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα

- Σκοπός είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών-έμφαση στην διατύπωση και τον έλεγχο υποθέσεων-θεωριών
- Πιο δομημένη και γραμμική μορφή της ερευνητικής διαδικασίας
- Μεγάλο δείγμα
- Σκοπός είναι η περιγραφή και κατανόηση φαινομένων-έμφαση στη ανάπτυξη νέων θεωριών
- Πιο ευέλικτη και κυκλική μορφή της ερευνητικής διαδικασίας· ερωτήματα μπορεί να προκύψουν (emerge) στη διαδικασία
- Μικρό δείγμα

Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα

- Προσπάθεια γενίκευσης σε μεγαλύτερους πληθυσμούς
- Μεταξύ του ερευνητή και των υποκειμένων παρεμβάλλεται το όργανο συλλογής δεδομένων
- Στατιστική ανάλυση
- Ουδέτερο ύφος, χρήση τρίτου προσώπου, 'επιστημονικό' στυλ
- Τα αποτελέσματα αφορούν μόνο στο υπό μελέτη δείγμα
- Ο ερευνητής έρχεται σε άμεση επαφή/ αλληλεπίδραση με τα υποκείμενα της έρευνας
- Ανάλυση λόγου/κειμένων
- Προσωπικό ύφος, χρήση πρώτου προσώπου, αφηγηματική μορφή

Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα

- Επισκόπηση (Ερωτηματολόγια και τεστ)
- Πειραματικός Σχεδιασμός
- Ποσοτικοποιημένα αποτελέσματα παρατηρήσεων, συνεντεύξεων κ.τ.λ.
- Ανάλυση Περιεχομένου
- Συνέντευξη (ατομική ή ομαδική)
- Παρατήρηση (Συμμετοχική ή Μη Συμμετοχική, Καλυμμένη ή Μη Καλυμμένη)
- Μελέτη Περίπτωσης
- Εθνογραφική Μελέτη
- Ανάλυση Περιεχομένου

Μεικτές προσεγγίσεις

- Συνήθως, τα πλείστα πλεονεκτήματα των ποσοτικών ερευνών αποτελούν μειονεκτήματα για τις ποιοτικές έρευνες και το αντίστροφο
- 'Μικτές' προσεγγίσεις συνδυάζουν ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους κατά το μεθοδολογικό τους σχεδιασμό για να αξιοποιούν καλύτερα τα πλεονεκτήματα της κάθε μεθόδου και αντιμετωπίζουν αποτελεσματικότερα τις αδυναμίες της κάθε μιας
 - Παράδειγμα: Επισκόπηση (survey) και ακολούθως συνεντεύξεις
 - Με την επισκόπηση σχηματίζεται μία γενική εικόνα, διαμορφώνονται υποθέσεις που ερευνούνται σε βάθος στις συνεντεύξεις
- Ακόμα και κάποιος που αντιτίθεται στη χρήση αριθμών στην έρευνά του, χρησιμοποιεί ποσοτικούς χαρακτηρισμούς

Συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων σε μια έρευνα

- Το πρόβλημα της μίας ή πολλών περιπτώσεων μελέτης
 - Η έρευνα μπορεί να κινηθεί σε γενικό επίπεδο αλλά να επικεντρωθεί και σε μερικές περιπτώσεις
- Τριγωνοποίηση
 - Χρήση πολλαπλών μεθόδων και δεδομένων
- Ποιοτικές προσεγγίσεις γεννούν υποθέσεις για ποσοτικές έρευνες
- Ποιοτικές προσεγγίσεις βοηθούν στην εξήγηση ποσοτικών ευρημάτων και γενικών σχέσεων
 - Π.χ. Σχέση εθνικότητας και εισοδήματος; Γιατί υπάρχει;

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Η ποσοτική έρευνα στηρίζεται κυρίως στη στατιστική ανάλυση, απαιτεί την ύπαρξη ποσοτικού (μεγάλου) δείγματος, προϋποθέτει τη συλλογή «κλειστού» ερευνητικού υλικού και βασίζεται στη μετατροπή οποιασδήποτε ερευνητικής πληροφορίας σε αριθμό που επιδέχεται στατιστικής-μαθηματικής ανάλυσης.
- Η έννοια του «κλειστού τύπου» ερευνητικού υλικού αναφέρεται στο υλικό που για τη συλλογή του ακολουθήθηκε μια «κλειστή» μεθοδολογία, κατά την οποία, τα άτομα του δείγματος δεν είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν τα ίδια τις εμπειρίες τους, επί μακρόν και λεπτομερώς παρά μόνον να τοποθετήσουν τους εαυτούς τους σε προϋπάρχουσες κλίμακες ή δείκτες με περιορισμένο αριθμό επιλογών και να παράσχουν αποκλειστικά εκείνες τις πληροφορίες που θα τους ζητηθούν με τον τρόπο που θα τους ζητηθούν.

Ποσοτικές έρευνες

- Η αξία των ποσοτικών ερευνητικών πορισμάτων έγκειται:
 - α) στο ότι αυτά μπορούν υπό ορισμένες προϋποθέσεις να γενικευθούν ως συμπεράσματα που ισχύουν για το γενικό πληθυσμό (στο βαθμό που το δείγμα στο οποίο βασίζονται είναι αντιπροσωπευτικό αυτού του πληθυσμού) και
 - β) στο ότι αυτά αποτελούν αποτέλεσμα «αντικειμενικών» (στατιστικών και μαθηματικών) αναλύσεων.

Ποσοτική έρευνα

- Η ποσοτική έρευνα δεν βασίζεται στη μετατροπή της πληροφορίας σε αριθμό και δεν έχει ως προαπαιτούμενο τη στατιστική ανάλυση της πληροφορίας, αλλά εστιάζεται στην «σε βάθος» ανάλυση του πρωτότυπου «ανοικτού» ερευνητικού υλικού που συλλέγεται από μικρότερα (ποιοτικά) δείγματα.
- Η έννοια του «ανοικτού τύπου» ερευνητικού υλικού, στον αντίποδα του προαναφερθέντος «κλειστού», περιλαμβάνει το ερευνητικό υλικό, που συλλέχθηκε ακολουθώντας μια «ανοικτή» μεθοδολογία, κατά την οποία τα άτομα του δείγματος μπορούν να εκφράσουν τα ίδια σε μεγάλη έκταση, και με πολλές λεπτομέρειες τις εμπειρίες τους, και όχι μόνο να χρησιμοποιήσουν προϋπάρχουσες κλίμακες ή δείκτες με περιορισμένο αριθμό επιλογών ή να παράσχουν αποκλειστικά εκείνες τις πληροφορίες, που θα τους ζητηθούν με τον τρόπο που θα τους ζητηθούν.

Η επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας

Η πρωτογενής συλλογή δεδομένων μπορεί να γίνει με δύο μεθόδους:

- Ποσοτική έρευνα: Ασχολείται με τομείς οι οποίοι μπορούν να εκφραστούν με αριθμούς και διεξάγεται βασικά με τη χρήση ερωτηματολογίου.
- Ποιοτική έρευνα: Ασχολείται με τη διερεύνηση του «γιατί» σε σχέση με την καταναλωτική συμπεριφορά και διεξάγεται βασικά με τη συνέντευξη και την παρατήρηση.

Η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου θα γίνει βάσει των στόχων της έρευνας που έχουν τεθεί. Και οι δύο μέθοδοι έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Τα πιο σημαντικά στοιχεία των δύο μεθόδων μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

Ποσοτική Έρευνα

- Τα αποτελέσματα είναι περιγραφικά.
- Στόχος είναι να ποσοτικοποιηθούν τα αποτελέσματα.
- Στόχος είναι να παραχθούν κατά το δυνατόν αντιπροσωπευτικά αποτελέσματα.
- Τα αποτελέσματα μπορούν να γενικευτούν.
- Το δείγμα πρέπει να είναι μεγάλο.

Ποιοτική Έρευνα

- Η ανάλυση των αποτελεσμάτων είναι αρκετά υποκειμενική.
- Τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν.
- Το δείγμα είναι συνήθως μικρό.
- Τα δεδομένα πρέπει να συλλέγονται από εκπαιδευμένο προσωπικό.
- Στόχος είναι να μελετήσουμε τη συμπεριφορά σε βάθος και να απαντήσουμε στο «γιατί».

Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων

Αφού ληφθεί η απόφαση για το αν θα γίνει ποσοτική ή ποιοτική έρευνα, το επόμενο βήμα είναι να αποφασισθεί η μέθοδος της συλλογής των δεδομένων. Οι πιο συνηθισμένες μέθοδοι συλλογής δεδομένων για την ποσοτική και ποσοτική έρευνα αναλύονται στη συνέχεια.

Ποσοτική Έρευνα

Οι βασικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων στην ποσοτική έρευνα είναι:

- Μέσω ταχυδρομείου.
- Τηλεφωνικά.
- Από πόρτα σε πόρτα / νοικοκυριού.
- Στην τοποθεσία / εγκαταστάσεις (On-site Survey).
- Μέσω δια-δικτύου.



Όλες οι μέθοδοι έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Μια σειρά παραγόντων πρέπει να εκτιμηθούν για την επιλογή της κατάλληλης μεθόδου. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

- Οι στόχοι της έρευνας.
- Το μέγεθος του δείγματος.
- Ο βαθμός ανταπόκρισης.
- Η ποιότητα και ποσότητα πληροφοριών που απαιτούνται.
- Ο διαθέσιμος χρόνος.
- Ο προϋπολογισμός.
- Η εκπαίδευση του προσωπικού για τη συλλογή των δεδομένων.

Δειγματοληψία

Συνήθως είναι αδύνατη η συλλογή δεδομένων από όλον τον «πληθυσμό» (λόγω μεγέθους του). Για αυτό συγκεντρώνονται δεδομένα από ένα τμήμα του πληθυσμού, το οποίο ονομάζεται «δείγμα».

Η δειγματοληψία είναι καλό να είναι τυχαία (όταν αυτό είναι εφικτό). Η τυχαία δειγματοληψία χωρίζεται στην:

- Απλή τυχαία
- Στρωματοποιημένη τυχαία

Στην απλή τυχαία δειγματοληψία κάθε άτομο που ανήκει στον πληθυσμό έχει ίση πιθανότητα να συμπεριληφθεί στο δείγμα, ενώ στην στρωματοποιημένη δειγματοληψία γίνεται ποσόστωση στο δείγμα σύμφωνα με κάποιο χαρακτηριστικό και στη συνέχεια επιλέγονται άτομα από κάθε στρώμα με την αναλογία που έχει εντοπιστεί. Οι δύο τεχνικές μπορούν να κατανοηθούν στο επόμενο παράδειγμα:

- ✓ *«Επιθυμούμε να διερευνήσουμε το βαθμό ικανοποίησης των πελατών ενός γυμναστηρίου. Γνωρίζουμε ότι όλοι οι εγγεγραμμένοι πελάτες μας είναι 1000 και θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε ένα δείγμα από 100 πελάτες».*

- **Απλή τυχαία δειγματοληψία:** Από τη βάση δεδομένων του υπολογιστή της γραμματείας επιλέγουμε στην τύχη 100 ονόματα (π.χ. επιλέγουμε κάθε 6^ο όνομα στη λίστα).
- **Στρωματοποιημένη δειγματοληψία:** Γνωρίζουμε ότι στο συνολικό πληθυσμό υπάρχουν 400 άντρες και 600 γυναίκες. Συνεπώς στο δείγμα μας πρέπει να έχουμε 40 άντρες και 60 γυναίκες. Άρα, επιλέγουμε τυχαία 40 ονόματα που αντιστοιχούν σε άντρες και 60 που αντιστοιχούν σε γυναίκες. Στρωματοποίηση μπορεί να γίνει και ως προς άλλα χαρακτηριστικά (π.χ. συμμετέχοντες σε συγκεκριμένα προγράμματα, μέλη και μη μέλη κτλ.).

Ποιοτική Έρευνα

Οι βασικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων στην ποιοτική έρευνα είναι μέσω συνεντεύξεων και μέσω παρατήρησης:

Συνέντευξη

Οι συνεντεύξεις μπορούν να γίνονται με τη μορφή ομάδων εστίασης (focus groups) ή και ατομικά (συνεντεύξεις σε βάθος). Οι ομάδες εστίασης αποτελούνται από 6-8 άτομα που καλούνται να συζητήσουν ένα θέμα, να ανταλλάξουν απόψεις και να παρουσιάσουν προτάσεις. Επιλέγονται με βάση το προφίλ των πελατών. Οι συνεντεύξεις μπορεί να είναι δομημένες, ελεύθερες και ημι-δομημένες. Σε κάθε περίπτωση, η επιλογή των ερωτήσεων πρέπει να έχει γίνει προσεκτικά και σύμφωνα με τους στόχους της έρευνας.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της χρήσης συνέντευξης ως μεθόδου συλλογής δεδομένων είναι:

- Η μελέτη ενός φαινομένου σε βάθος
- Η ποιότητα των πληροφοριών
- Η αλληλεπίδραση
- Η καταγραφή των προτάσεων των πελατών

Τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι:

- Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων είναι σε μεγάλο βαθμό υποκειμενική.
- Είναι χρονοβόρα.
- Απαιτείται εκπαιδευμένο προσωπικό.
- Το δείγμα είναι συνήθως μικρό και τα αποτελέσματα δεν είναι αντιπροσωπευτικά.
- Κοστίζει.

Παρατήρηση

Στη συγκεκριμένη μέθοδο ο ερευνητής παρακολουθεί τον καταναλωτή και καταγράφει τη συμπεριφορά του. Στόχος είναι η κατανόηση της σχέσης των πελατών με συγκεκριμένα προϊόντα, η κατανόηση του συμβολισμού συγκεκριμένων προϊόντων και η μελέτη της συμπεριφοράς του προσωπικού. Το βασικό πλεονέκτημα της παρατήρησης είναι ότι γίνεται καταγραφή καταστάσεων σε πραγματικές συνθήκες. Από την άλλη πλευρά, τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι:

- Είναι χρονοβόρα.
- Υπάρχει ο κίνδυνος μη αντικειμενικής ερμηνείας των αποτελεσμάτων.
- Τα αποτελέσματα δεν μπορούν να είναι αντιπροσωπευτικά.

Είναι μια ιδανική μέθοδος, όταν στο δείγμα περιλαμβάνονται παιδιά.

Επίλογος

Η μεθοδολογία της έρευνας είναι σημαντική επιστήμη στην προπονητική η οποία οδηγεί:

A) στην ενημέρωση των προπονητών για τις νέες ανακαλύψεις στο χώρο του αθλητισμού, ώστε να μπορούν να τις εφαρμόζουν στο σχεδιασμό της προπόνησης

B) στην εμπλοκή των προπονητών σε ερευνητικές ομάδες επιστημόνων με τους αθλητές τους για την παραγωγή πρωτογενών δεδομένων. Στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι επιβεβαιωμένη η επιτυχής εφαρμογή των αποτελεσμάτων και σε άλλους αθλητές ή ότι η εφαρμογή θα επιφέρει αποτελέσματα χωρίς παρενέργειες.